

[Žmogaus kova prieš valdžią - tai atminties kova prieš užmaršumą](#) :: Your Favorite Site

Kas iš tikrųjų buvo garsusis Tadas Blinda?

Nuo Tado Blindos žūties praėjo beveik 135 metai, tačiau apie jį tebekuriami filmai, spektakliai, miuziklai, rašomos knygos, šiuo vardu vadinami įvairūs gaminiai. Įvairiomis formomis vis atgimstantis mitas apie šio marginalo gyvenimą – tai kartu išspėjimas

atidžiau pasižiūrėti ir į mūsų kasdienybę. Paveldėjo didelį ūkį Anot telšiškos Danutės Pilipavičienės, Tado Blindos dukters Ievos proanūkės, garsusis giminaitis gimė 1848 m. Luokės parapijos Kinčiulių kaime. Šią datą pavykę nustatyti pagal išlikusius kai kuriuos įrašus Luokės bažnyčios knygoje. T. Blindos tėvas buvo Vieکشنیu dekanato eigulys, valdė maždaug 40 ha žemės, o jų namuose stovėjo didžiulis laikrodis – visa tai anuomet bylojo apie pasiturimą gyvenimą. Kai būsimam svieto lygintojui sukako 20 metų, motina jam užrašė visą ūkį. Tais pačiais metais Tadas vedė gretimą kaimo merginą Barborą Viktoravičiūtę, susituokęs su ja Luokės bažnyčioje. Pora susilaukė trijų dukterų: Onos, Ievos ir Marijonos. Pasak D. Pilipavičienės, T. Blindos giminės medis labai šakotas – vien jo dukra Ona pagimdė 16 vaikų, todėl Danutė net nemėgino suskaičiuoti visų Tado dukterų vaikų, vaikaičių ir provaikaičių, bet pažymėjo, kad legendinė Blindos pavardė išnyko. Tiesa, D. Pilipavičienės tėvas Kazimieras kažkada susirašinėjo su Vokietijoje gyvenusiu Giunteriu Blinda, tačiau ryšys nutrūko. Asmenybės nuopuolis T. Blinda buvo aukštas, stiprus, išvaizdus vyras, tačiau iki mūsų dienų nėra išlikę nė vieno garsiojo žemaičio portreto. Yra liudijimų, kad jis, būdamas kiek daugiau nei 20-ies, buvo išrinktas valsčiaus seniūnu. Tačiau, pasak T. Blindos gyvenimą tyrinėjusio jo kraštiečio, Telšių krašto muziejininko Jono Andriusevičiaus, būsimų legendų herojui ūkininkauti visai nerūpėjo. Išnuomojęs žemę, jis su keliais bendraminčiais plėšikavo Telšių, Šiaulių ir Raseinių apskrityse. Suprasti, kodėl pasiturinčios šeimos raštinga atžala pasirinko plėšiko kelią, nėra lengva. Rašytoja Lazdynų Pelėda, rinkusi medžiagą apie netoli jos vos 30 metų tegyvenusį kraštiečių, priešasčių ieškojo T. Blindos šeimoje. Laiške Povilui Višinskiui Lazdynų Pelėda svarstė, kad viena iš priešasčių, pastūmėjusi Tada į girią, buvo jo motinos paleistuvystė, o labiausiai – jos romanas su kunigu. Pastarasis atėmęs iš Tado ne tik motiną, bet ir brolių, kuris, laikomas kunigo sūnumi, buvo caro žandarų suimtas ir ištremtas. Patenkino mito alkį Anot literatūrologės Viktorijos Dajutytės, T. Blindos protestas – išėjimas į Bivainės girią – prasidėjo greičiausiai kaip sąmonės įskilas dėl to, ko jis negalėjo pateisinti ir kas galiausiai peraugo į socialinį maištą. Jo žygiai ilgainiui buvo apipinti mitais. „Kai daugėja neteisybių, socialinių ir moralinių, atsiranda drąsių, teisybę ginančių žmonių poreikis. Tuomet mitas turi ką pasiūlyti. Suranda spalvą – raudoną arba violetinę. Mitai išpėja ir perspėja. Kai mitas grįžta, grįžta ir tai, iš ko jis atsirado ir kuo laikėsi. Mito visuotinybė prasideda iš šurprios vienkartybės“, – įsitikinusi profesorė. Anot istorikės Rimos Praspaliauskienės, nusikaltėlių virtimas herojais būdingas daugelyje kraštų. Pirmasis iš istorikų socialinio banditizmo terminą pasiūlęs britas Erikas Hobsbawmas teigė, kad socialinis banditizmas yra protesto forma, būdingiausia valstietiškomis visuomenėmis. Socialiniai banditai – tai keršytojai, kovotojai už tiesą, kuriuos valdžia laiko paprasčiausiais nusikaltėliais, o valstietiška visuomenė, pasiilgusi teisybės, jais žavisi. Literatūros fikcija Ar išties tuomečiai Telšių, Raseinių apylinkių gyventojai žavėjosi T. Blinda? Mitologizuotas T. Blindos įvaizdis atsirado gerokai vėliau, nei gyveno jis pats, ir neturėjo nieko bendra su tikrove. Pasak R. Praspaliauskienės, T. Blindos amžininkų raštuose plėšiko paveiksle nėra nei svieto lyginimo, nei kitokio heroizmo. Dalis mito apie teisybės ieškojusį plėšiką radosi Gabrielio Landsbergio-Žemkalnio dramoje „Blinda, svieto lygintojas“. Šis ją parašė remdamasis Lazdynų Pelėdos surinktais apie šį „razbaininką prisiminimais, įpindamas į juos girdėtas legendas ir tokiu būdu sukūręs literatūrinį herojų. Kai 1907 m. šią dramą „Vilniaus kanklių“ scenoje pamatė žiūrovai, T. Blinda iš Luokės pamažu pradėjo rėžtis į lietuvių sąmonę kaip herojus, deginęs dvarus ir šelpęs neturtinguosius. Tiesa, net ir išpopuliarėjus spektakliui, nusikaltėlis dar nebuvo tapatinamas su literatūriniu herojumi. Minint tikrojo T. Blindos mirties 30-metį, susirinkę jį pažinojusieji prašė Dievo, kad tokių blindų daugiau neatsirastų. Dokumentas atskleidė tiesą Tarpukariu T. Blindos mitas nebuvo stiprinamas, tačiau sovietmečiu jis tapo naudingas tuomečiams sovietų ideologams. Periodikoje pasirodė rašiniai netruko įtvirtinti gyventojų galvose literatūrinio herojaus ir plėšiko ryšius. Anot R. Praspaliauskienės, legenda apie T. Blindą ėmė braškėti tik 1993-aisiais, kai istorikas Kazys Misius paskelbė Kauno gubernatoriaus pranešimą Vilniaus generalgubernatoriui apie svieto lygintojo mirties aplinkybes. Kauno apskrities archyve rastas ir Telšių apskrities caro policijos viršininko 1876 m. protokolas – vienas iš pranešimų apie Žemaitijoje veikusių plėšikų vadą Tada Blindą. Beje, nusikaltėliu jį policija laikė ir dešimtmečiu anksčiau. 1867 m. raporte teigiama, kad plėšikų gauja, kurioje buvo ir T. Blinda, svilindama vieno valstiečio kūną degančiais šiaudais ir smaigstydamą į jį adatas, išpešė iš aukos 13 sidabro rublių. Žūties Luokėje K. Misiaus paskelbtame dokumente T. Blinda vadinamas didžiausiu vagimi ir arklia vagiu, kurį nulinėjo minia – apie 300 įtūžusių žmonių. Vogti arklius, ano meto valstiečių akimis, buvo vienas rimčiausių nusikaltimų – likęs be arkliai valstietis galėjo prarasti ir savo ūkį. Kadangi valdžia arklia vagiams taikė švelnias bausmes, vagį gaudyti ir vykdyti teisingumą imdavėsi patys valstiečiai. Žemaitijos istorijos tyrinėtojos Reginos Žiukienės užrašytuose senelio prisiminimuose apie svieto lygintojo žūtį 1877 m. balandžio 22 d. teigiama, kad T. Blinda, ateidamas į Luokės turgų, buvo apsilikęs įprastais kailinukais, nešėsi šikšninę terbą, avėjo naginėmis. Paklaustas, kodėl jas avi, paaiškino, kad gaudydamas žuvį persidūrė koją, tačiau vietos žmonės kalbėjo, kad per vieną plėšikavimą jam buvo peršauta koja. Po turkaus T. Blinda vaišinosi netoli bažnyčios veikusioje jo pamėgtoje Luokės smuklėje, kur susirinkę vyrai nutarė jį pamokyti. „Pamoka“ baigėsi žiauriomis muštynėmis, kurių negalėjo numaldyti nei kunigas, nei policininkai – žmonės išstempė svieto lygintoją į lauką ir daužė tol, kol įsitikino, kad jis nebeprisikels. Kapo neišliko T. Blinda buvo palaidotas nešventintoje Luokės kapinių savižudžių vietoje, kurioje ilgainiui iškilo paminklėlis su įrašu. Vokiečių okupacijos metais kapo kauburėlis dar buvo žymus. T. Blindos kapą, kaip prisimena ir jo dukters proanūkė D. Pilipavičienė, tvarkė Tado seserys Marijona su Ona, o sesuo Ieva gyveno už kelių dešimčių kilometrų. Šioms mirus, kapas ilgainiui sunyko. 1961-aisiais D. Pilipavičienė pavyko aptikti mažą paminklą su vos įskaitomu lenkišku įrašu, tačiau iki šių dienų neišliko ir jo. T. Blindos žmona ištekėjo praėjus vos septyniems mėnesiams po vyro mirties. Pasak tyrinėtojų, tai nieko nuostabaus – našlė buvo likusi su trimis nepilnametėmis dukromis, kurių jauniausiai, Marijonai, tebuvo vieneri metukai, o vyriausiai Ievai – aštuoneri.